УДК 656.13

• © С.А. Стукота, канд. техн. наук, ст. наук. співробітник, доцент (Університет "Україна")

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ПІДГОТОВКИ ВОДІЇВ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

Анотація. *Представлено узагальнені дані порівняльного аналізу систем підготовки водіїв країн Європи та України. Наведені суттєві розбіжності в організації навчального процесу водіння в Україні і країнах Європи. Надано пропозиції з їх усунення, що дасть змогу значно підвищити рівень безпеки руху в Україні.*

Ключові слова: *автотранспортний засіб, водій, система підготовки, безпека руху.*

Аннотация. *Представлены обобщённые данные сравнительного анализа систем подготовки водителей стран Европы и Украины. Показаны существенные различия в организации учебного процесса вождения в Украине и странах Европы. Внесены предложения по их устранению, что позволит значительно повысить безопасность движения в Украине.*

Ключевые слова: *автотранспортное средство, водитель, система підготовки, безопасность движения.*

Annotation. *The article presents the aggregated data of comparative analysis of systems of training of drivers of Europe and Ukraine. Given the substantial differences in the Organization of educational process in Ukraine and Europe and deals with them that will significantly enhance the security of movement in Ukraine.*

Key words: *car vehicle, driver, systems of training, security of movement.*

Вступ

Стану аварійності та смертності на автотранспорті в Україні приділяється значна увага, та тільки на "вербально-паперовому" рівні. Постійно проводяться аналізи та огляди, складаються звіти, програми, концепції, декоративно змінюються ПДР та відповідальність за їх порушення. Та стан справ погіршується з року в рік – в Україні за різними оцінками смертність від автотранспортних засобів (далі – АТЗ) в 11 разів більша ніж в Європі. Немає головної складової – кардинальної реформи системи підготовки водіїв. І не треба в цій царині вигадувати чергове суто українське "колесо" десятками років – потрібно максимально швидко адаптувати позитивний досвід інших країн у цій галузі. Розглянемо системи підготовки водіїв АТЗ різних країн ЄС, що мають спільні риси, які, на наш погляд, і дають змогу мати Європі один із найнижчих рівнів аварійності у світі. Таким чином метою роботи є виявлення суттєвих розбіжностей в системах підготовки водіїв у країнах Європи і України, усунення яких дасть змогу значно підвищити безпеку руху АТЗ на дорогах України.

Основна частина

У всіх європейських країнах простежується досить суттєвий збіг організації і регулювання національних систем підготовки водіїв і прийому іспитів. Це загальне ядро - основа систем допуску водіїв до участі в дорожньому русі – в європейських державах виглядає таким чином:

- єдиним органом державного регулювання у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема підготовки водіїв і прийому іспитів на отримання права на управління транспортними засобами, є національне Міністерство транспорту. Наприклад, в Швеції функції національного Міністерства транспорту виконує Міністерство промисловості, екології і зв'язку; у Норвегії – це Міністерство транспорту і зв'язку.

- міністерство також є єдиним органом, наділеним повноваженнями законодавчої ініціативи у згаданих вище областях;

- переважна більшість автошкіл (від 70 до 100 % у різних країнах) кваліфікуються національним законодавством як малі підприємства (кількість персоналу від 1 до 4 чоловік) та об'єднані в асоціації як на регіональному, так і на національному рівнях (від 80 до 90 % у різних країнах);

- ліцензування автошкіл і контроль за їх діяльністю здійснює міністерство (у Швеції – через Національну дорожню адміністрацію, в Норвегії – регіональні відділення Адміністрації громадських доріг, у Німеччині – у складі спеціальної комісії за участю МВС, наприклад, в Баварії);

- викладачем автошколи можна стати тільки після обов'язкового навчання, яке ведуть асоціації (чи узгоджені з ними профільні організації). В усіх країнах передбачені також періодичні курси підвищення кваліфікації викладачів, які також організовують і проводять асоціації. Зазвичай викладач є й інструктором з практичного водіння, тобто викладає і практику, і теорію;

- кандидати у водії переважно обирають автошколи, що є членами якої-небудь регіональної або загальнонаціональної асоціації, це є певною гарантією якості підготовки (показники роботи автошкіл періодично відкрито публікуються асоціаціями або розміщуються на їх сайтах);

- навчання в автошколах здійснюється за програмами, затвердженими відповідним міністерством (у Німеччині ці програми були розроблені асоціацією автошкіл);

- самостійна підготовка має вкрай обмежене застосування (у Німеччині заборонена взагалі, в Швеції і Норвегії – дозволена з численними обмовками обов'язкового проходження частини теоретичного і практичного курсу в автошколах);

- порядок прийому іспитів і діяльність екзаменаційних організацій перебувають під контролем відповідного міністерства;

- дозвіл на складання іспиту видає регіональне агентство, уповноважене Мінтрансом (наприклад, в Швеції – це регіональні відділення Національної дорожньої адміністрації).

Ключовим елементом у забезпеченні якості навчання водіїв у Європі є підготовка та достатньо високі вимоги до викладачів. Так, у Норвегії законодавством передбачено обов'язкове навчання викладачів автошкіл, яке вже більше 40 років здійснює ATL. Тривалість навчання – 2 роки. Нині в Норвезьких автошколах працює близько 1400 дипломованих викладачів. У Німеччині обов'язковою умовою для відкриття автошколи є наявність дозволу на навчання у викладача. Цей документ видають після проходження 5-місячного курсу підготовки і 4,5-місячного стажування, а також складання іспитів (теоретичних, зокрема з педагогіки, та практичних). Передбачено регулярне підвищення кваліфікації, яке викладач повинен проходити один раз на чотири роки. Навчання здійснюється в одній з 60 профільних організацій. Окрім того, викладач має бути не молодше за 22 роки, мати не менше ніж дворічний стаж управління транспортним засобом тієї категорії, в якій він планує навчати, а також мати водійське посвідчення категорій "А", "ВЕ" і "СЕ" (чи "DE" – для навчання водінню автобусів).

Розглянемо систему підготовки водіїв в Україні.

Правове регулювання підготовки АТЗ в Україні здійснюється згідно із Законом України "Про дорожній рух" та низкою постанов уряду та наказів міністерств України різних років.

Головним державним органом, який відповідає за організацію експлуатації автомобільного транспорту є Департамент автомобільного транспорту Мінінфраструктури України. Складовою експлуатації є підготовка водіїв АТЗ, але нею займається ДАІ МВС. Є державні автошколи ТСОУ, але невеликої кількості. Більшість автошкіл приватні з різною кількістю працівників. Викладачем в автошколі може бути будь-яка особа, що має технічну освіту та права на керування АТЗ. Інструктор з практичного водіння повинен мати тільки права та певний стаж керування АТЗ. Автошколи України в окремих регіонах об'єднуються в асоціації, але створення таких, а тим паче загальноукраїнських, з наданням їм певних повноважень, не передбачено чинним законодавством.

Висновки

Таким чином, головною відмінністю європейської системи є підпорядкування всієї системи навчання керуючому міністерству та залучення до організації та контролю за навчанням асоціацій автошкіл, що робить систему навчання прозорою для суспільства. Крім того, досить тривалі терміни спеціалізованого навчання викладачів і постійно діюча їх перепідготовка робить систему дуже ефективною з якості підготовки водіїв, а відповідно, і зі зниження загальної аварійності на автомобільному транспорті.

Отже, перепідпорядкування всієї системи підготовки водіїв з МВС (чинний орган контролю) до Мінінфраструктури України (експлуатуючої структури) та створення ефективної спеціалізованої системи підготовки викладачів-інструкторів автошкіл дасть змогу значно підвищити рівень підготовки водіїв та знизити аварійність на дорогах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. http://www.cnot.ru/
2. http://urbanwave.com.ua/
3. http://zakon.rada.gov.ua/

Шановні читачі!

Нова передплата через редакцію журналу "Автошляховик України"

Із серпня 2015 року передплатити журнал "Автошляховик України" можна через сайт ДП "ДержавтотрансНДІпроект". Вам варто лише заповнити заявку, розміщену на сайті *www.insat.org.ua* у розділі *Публікації*, і надіслати її до редакції журналу.

Головна перевага – термін оформлення передплати максимально розширено. Ви можете замовити потрібну вам кількість видань навіть за тиждень до виходу журналу.

"Автошляховик України" – Ваш помічник і надійне джерело інформації!